

BAKKALCHO

3^{ki} Diri Kiirro 50 Birra/Tikimt 22, 2016 M.D

Hamuse

Waaga 10.00 birra

Xaphoomu Ministirichi Abiy Ahimed (Dr) Affaarete qoqqowira arri Gorsu Qamadete laalchi looso hanafisiisi

Abrihaam Saamuel

Addis Ababa:- Xaphoomu Ministerichi Abiy Ahimed (Dr) "Gebeta le-tiwulid" biso ikkinoha Ni'iille Palmi Istriinge Looje Pirojekte Affaarete Qoqqowira hanafisiisino. Affaarete Qoqqowira Dubitti

Woradirano arri gorsu qamadete laalchi loosono Xaphoomu Ministerichinni hanafisiinsooni.

Xaphoomu Ministerichi Abiy Ahimed (Dr), liukaanete ledo ikke latishshu loosssa keenatenna arri gorsu qamadete laalchi looso hanafisiisate Affaarete towanyo assino.

Xaphoomu Ministerichi Affaarete Qoqqowira, Dubbiti Woradira afametenni arri gorsu qamadete laalchi looso hanafisiisanni, qarqaraho gorsunni muuzete kaashshi latishshi loosi loosamanni nohana laino.

Qoola... 7

Qoqqowu amaale mini wiinamu songonni 3 miillaha seeru gola kayinsi

Gaazeexu Odeessaanchinni

Addis Ababa:- Sidaamu qoqqowi amaale mini 6ki doyocho 3ki loosu diri 1ki wiinamu songo sa'u Sanyote barra harisatenni addi addi gumulo saysino.

Hawaasi quchumira harinsooni wiinamu songonni sase addi addi ajanduwa aana amaalete mini torbino.

Ajanduwate mereerinni massagaano

Qoola... 7

"Amandoonni laalchu dirinni qoqqowu garinni 2750 hekitaare baatto arri gorsu qamadete wixinni diwate mixo amandoonni"

-Kalaa Memmiru Moke

Qoola 5

Si/ Qo/ Ir/ Ka/ Jiro Latishshi Biiru Sooreessa

Heeshshi yine loonsiro loosu umisinni gotti assannota naqqassino anga

Qoola 8

ሲዳሞ ባንክ
Sidama Bank
Together we can!

Sidaamu Baanke G.M yanna iilitino tekinolojete deerrinni Koor Baankingte tekinoloje loosu aana hosiisatenni owaatamaano woyyaabbino hayyonni owaatate qixxaabbino. Ikkinohura, ki'ne maa agadhitnanniya! Qooxeessi' nera afantanno Sidaamu Baanke sinnara hadhine Sidaamu Baanke Gutamme!! Baankenke uytanno addi suuqote shallago;

- Furra Meentu Addi Suuqo
- Wollannama Wedellu Addi Suuqo
- Osoo, Qaaqqullu Addi Suuqo

Teessonke

+251 11 46 29609
+251 9441 19303

Postu Saaxne Kiirro-565
E-meele-Info@sidamabanksc.com
Feesi-Buulee www.Sidamabanksc.com
Bilchattate Doorshi Sidaamu Baanke G.M

SIDAAMU BAANKE Mitteenni Dandiineemmo!
Sidama Bank S.C.

"Itophiyu Qamadete laalchinni luphiima guma maareekkisiissino"

Akinwumi Adeeisina (Dr.) Afriku Latishshu Baanke Pirezidaanticha

Gaazeexu Odeessaanchinni

Addis Ababa:- Itophiyu dhagesenni umikki yannara Qamadete laalchinni luphiima guma maareekkisiissino yaanni Afriku Latishshu Baanke pirezidaanticha Akinwumi Adeeisina (Dr.) xawisi.

Afriku Latishshu Baanke

Qoola... 7

Itophiyu arri gorsinni, maatete jireenyinna haanju latishshinni ikkado guma borreessiisanni no

Qoola 7

Bakkalcho

Odo

“Xaa yannara 47 poletiku paartuwa ledonke loosate sumuu yitino”

Piroofeserichu Mesfiini Ariaya Itophiyu Gobboomu Amaalamme qara komishiinere.

Abrahaam Saamuel

Addis Ababa: - Komishiine looso hanaffu yannara ledonke loosate sumuu yitino poletiku paartuwa sase calla ikkiturono; loonsoommo loosinni xaa yannara 47 poletiku paartuwa ledonke loosate sumuu yitino Itophiyu Gobboomu Amaalamme Qaru Komishiinerichu Piroofeser Mesfiini Ariaya xawisi.

Qaru Komishiinerichu Piroofeser Mesfiini Ariayahu Itophiyu Pireesete Uurrinshara xawisinote gede, looso hananfummo yannara sase poletiku paartuwa calla ledonke loosate sumuu yitino hata hantenne yannara yaadisisonke. Komishiine deerru deerrunkunni loossino loossinni kalaqqino gambooshshinni xaa yannara Doorshu Boordera borreessante noo 53 poletiku paarte giddo 47 ninke ledonke loosate sumimme malaatisse loossanni afantanno.

Gobboomu amaalamemra baalunku poletiku paartuwanna Itophiyu daga karsanna beeqqaano ikkitanno gede assa hasiisanno yiino. Gobboomu amaalamme qinaabbanno gede ninke loonseemmo looso harunsa calla ikkikkinni, sumbetenni komishiinete ledonke xaa loosanna irkisa hasiisannota xawisino.

Komishiinerichu pro.Mesfiini, “ninke loosonke loosanni hee’noommohu wo’ma keeraanchimmanniiti; xaa geeshsha Mootumma ikkito gobbaydi anga mereeroho e’anno gede difajjinooommo. Ayii woyteno difajjineemmo”yiino.

Xaa geeshsha Gobboomu Amaalamme Komishiine qara qara balaxote qixxaawo looso jeffissanni noota kulinohu Piroofeserichu Mesfiini, lamalu qoqqowiranna lamu quchumu gashshootira woraddate deerrinni beeqqano filate looso jeffinsoonnita egensiisino.

Tenne qoqqowubba mereero Sidaamu, Harare, Gambellunna, Beenshaangule Gumuze afantanno yiino.

Sufeno, Oromo, Amaaru, Somaale, Tigirayenna haaruuddu qoqqowubba beeqqaano badate mixo amandoonnita qummeesse, Somaalete qoqqowi xaa yannara qajeelsha hanafinohura muli yanna giddo qoqqowahoro waradu deerrinni beeqqano bandannita caakkeessino.

Tenne lamalara Tigirayete qoqqowira ha’ne qoqqowunniha yannate gashshooti Pirezidaanticha Kalaa Geetaachew Radda afi’ne hasaawinsoommo yiinohu Qaru Komishiinerichu, tenne hajote aana hasaamboommo; loosonke fajjinonke. Roorenkanni coy qinaawannohu kaabinetenna dagate riqiwamaano ledonke hasiisanno garinni hasaambummo gedensaaniiti yee kulononke yiino.

Baara widonni noo Itophiyu qansootino togoota harinshote doogo insa ledono hasaawu ajenda gamba assine beeqqaano assate loosono loosannita qummeessino.

“Sidaamu qoqqowi mootimmate hidhonna ga’rafo elektirooniksete hayyonni gumulatenni balaxaanchoho”

- IFDR Mootimmate Hidhonna Jajju Biilloonyi

Amsaalu Felleqe

Adaama:- Tayxe baajeettete dirinni 169 Federaalete uurrinshuwa mootimmate elektirooniksete hidho gumultanno gede assinannita Mootimmate Hidhonna Jajju Biilloonyi egensiisi.

Mootimmate hidhonna jajju biilloonyi 30 ale ikkitanno tuqu xaadooshshuwa ogeeyera tenne lamalara Adaamu quchumira mootimmate elektirooniksete hidho lainohunni huwanyoote kalaqate qajeelsha uytino.

Biilloonyunni qaru dayrekerichi kalaa Haaji Ibsa tenne yannara coy’ranni; amandoonnih 2016 baajeettete dirinni Federaalete uurrinshuwa mootimmate elektirooniksete hidho gumultanno gede assinanni yiino.

Biilloonyu qaru dayrekerichi kalaa Haaji xawishshi garinni; gobbate jiro xibbuunni 60% ale ikkitannoti hidhote fulo ikkitanno.

Mootimmate elektirooniksete hidho muishsha, mooranna jirote hafanfarre gatisannota ammannanni yiinohu kalaa Haaji; konnirano 6 Afrikunna 14 kalqoomu gobbuwa rosicho kaima assine gobboomu deerrinni tenne yannitte hayyo gidhora e’noonnita qummeessino.

2016 baajeettete dirinnino umikki bocu boci dirinni 154 Federaalete uurrinshuwa diru giddo hidhitannore lainohunni elektirooniksetenni gumulate mixonsa

shiqishidhinoha ikkana; 2kume 310 ale ga’rafono tenne hayyonni fushsha dandiinoonnita egensiisino.

Mootimmate hidho lainohunni konni albaanni loosu aana keeshshino lallawa woyyeessine Dagate riqiwamaano amaale minira shiqinshoonniha ikkana; muli yanna giddo kaajjinsheenna loosu aana hosiinsanni yine agarrannitanno xawisino.

2014M.D gobboomu deerrinni 9 uurrinshuwa, 2015M.D kayinni 74 uurrinshuwa tenne hayyo gidhora e’anno gede assinooonni yiinohu qaru dayrekerichi; 2016 baajeette dirinni 169 uurrinshuwa mootimmate hidhonna ga’rafo elektirooniksete hayyonno gumultanno gede assinanni hee’noonnita kulino.

22 ministere loosu minna giddonni 21; hattono mite mite Amaaru qoqqowira afantanno Yuniversitubbanna Meqele Yuniversite agurranna; kirotenni 40 Yuniveritubba hidhonna ga’rafo elektirooniksete hayyonni gumultanno

gede assa dandiinoonni.

Amaaru qoqqowira ga’labbote qarri korqaatinni tenne hayyo gidhora e’inokki Yuniversitubba agurranna Meqele Yuniversite kayinni tayxe dirinni onlaynete hayyo gidhora eessinannitanno xawinsoonni.

Elektirooniksete mootimmate hidhonna ga’rafo yannitte hayyonni gumultanno gede assinanniri mootimmate uurrinshuwa mereerinni Yoote minna, Rosunna Fayyimmate ministere lawishshaho kullannireeti.

Tenne hayyo qoqqowubate illacha tunge halashshinanniha ikkana; xaa geeshsha Sidaamu qoqqowi wolootta qoqqowubbanni balaxe mootimmate hidhonna ga’rafo elektirooniksete hayyonni gumulatenni lawishshu gede kayinsanniha ikkasino qaru dayrekerichi Haaji Ibsa coy’rino.

Tini yannitte hayyo mooranna jirote hafanfarre wo’munni wo’ma gatisannote yiinohu kalaa Haaji; mootimmate uurrinshuwa calla ikitukkinni 12 kumi ale ikkitannori daddalaanono tenne hayyonni horoonsi’rate borreessantinnota qummeessino.

Mootimmate hidho elektirooniksete hayyonni gumulantannonna handaarunni agarranni gumu maareekkamanno gede hedo cu’mishiishate ragaanni tuqu xaadooshshuwa qeechi luphiima ikkinotano qaru dayrekerichi lede xawisino.

Fotote reqecco hunditanna techoo Addis Ababa leellishshannota taje ikkase xawinsi

Qiddist Gezzaheny

Addis Ababa:- Turizimete lamalanni shiqqinoti fotote reqecco hundihanna techoo Addis Ababa leellishshanno taje ikkase Jeengiz Palati xawisino.

Kalqete 44kinna Itophiyaho 36ki yannara Masqelu xawira Turizimete lamala ayirrinsoonni. Turizimete lamalanni Addis Ababu budu, seesimurgotenna turizimete biiro Itophiyu pireesete uurrinsha ledonke halamatenni fotote reqecco Mesqelu xawira shiqishshino.

Turkete latishshunna halamate ejense Addis Ababu qixxaawo riqiwamaanchi Jengiz Palati Itophiyu pireesete uurrinsha ledonke assino hasaawinni; fotote reqecco Addis Ababu beronna techo noose soorro xawisse leellishshinote. Soorro suwashsho doogo harunsitinnota ikkasi fotote reqecconni huwatoommo yiino.

Addis Ababu beronna techo amado, quchumu budenna seesimurgote hattono turizimete base leellishshanno fotta reqeccote aana shiqqino yiinohu Jengizi; reqeccote amado fotote taje akata xawissannota ikkase xawisino.

Addis Ababaho afantanno daa’attote basenna uurrinshuwa diru dirunkunni kirotenni batidhanni daggino. Kunino

batinye daa’ataano gobba e’anno gede assitanni afantanno yiinohu Jenjezi; Itophiyu kalaqamu elto aamantinose gobba ikkase leellishshanno haammata looso loosa hasiisanno yino.

Addis Ababu budu, seesimurgotenna turizimete biiro layinki birote sooreessi kalaa Haftay Gebre-Igzaberihu isi widoonni; fotote reqecco quchumu turizimete base leellishate qoxxaabbinote. Fotote reqecco aana ispoortetenna fayyimmate turizime bireenna tayxe hattono quchumu turizime hiitoo soorro abbitinoro leellishshanno foto daa’attote shiqqinote yiino.

Reqeccote aana shiqqino foto dhaggenna dona ikkate owaattannore ikkansanni dagganno ilama quchumu maminni mamira reekkaminoro huwattanno gedenna maa loosa hasiisannonsaro leellishshannoreeti yinohu kalaa Haftayi; 80 ale Ambaasaaderooti reqecco daa’attinore ikkansa qummeessino. Konninnino quchumu nooseta turizimete jiro shiimunni huwattanno gede assitino yaatenni xawisino.

Itophiyu pireesete uurrinsha haaroonsote loosinni haammata fotote reqecco babbaxxitino gobbate kifilera qixxeessite daa’attote fano assitino yiinohu kayinni uurrinshu amadote handaari layinkihu qaru losu gumulshaanchi kalaa Fiqaadu Ketemaho.

Kalaa Fiqaadu xawishshi garinni; Itophiyu pireesete uurrinsha Itophiyunnita 82 dirra dhagge gaazeexunna Fototenni amaddino jawa uurrinshaati. Uurrinshate giddo batinye uurrinshuwa dhagge afantanno. Konni garinni addi addi uurrinshuwa fotote reqecco uurrinsha qixxeessitannonsa gede xa’mitanno. Turizimete lamalanni shiqqinoti fotote reqecco tenne biso ikkase xawisino.

I.P.U gobbayidi hajo ministerera, Addis Ababu quchumi gashshootira, EBC nna babbaxxitino uurrinshuwara fotote reqecco qixxeessitino. Xa kayinni muli yannanni daa’attote shiqqanno fotote reqecco qixxeessitanni afantannota xawisino.

Reqeccote aana 200 ali foto reqeccote shiqqinoha ikkana; Addis Ababu quchumi amaale mini songaafitte dukko Buzeena Alqadiriti, layinki kantiibu ba’lattonni loosu, Interpirayizetenna Industirete biiro sooreessi kalaa Zhanxirar Abbayihunna Addis Ababu quchumi budu, seesimurgotenna turizimete biiro sooreete dokter Hirut Kaasiti reqecco maassidhe fantino.

Reqecco Birra 20-22, 2016 M.D geeshsha Mesqel xawira baalanti Addis Ababu quchumi teessaano baatooshshiweelo daa’ata dandiitannota kullooni.

Guulcho Heddo

Gibirinnu loosi ganyennihanna duuchunku yawo ikko!

Dureettete yinanni Itophiyi giddo noo daga; shaqqadu bushshi aana ofolte hudidhanni angansa huucii'rate diriirsitino diri haaqe ikkanni no. Way aana heedhanni xalala anganni waa nafa hooggino gobba yinanna heedhanna barri haaqe ikkasi digattanno. Caabbichu buicho ikkitannota haammata jirubba hanqafidhe tunsichu giddo harantino Itophiyi tinsichunni fultanno barri dixeerrote. Qamadete laalchinni gummaamma ikkinanni hee'noonnita allaggu naqqasa hanafino.

Techo xoonnete dhagge,moollate odo,tunsichu xi'mo baala dhegge ikkitara dancha harinsho hananfooni. Mittu mittunkuno Itophiyunna dagase aaninni giggila hanafino qarru. Tunsinohu xawanni; huucii'rate diriirtino angano erantanni; goo'riitino kokkeno quffe gala hanaffino. Kuni qole gobba noose jiro egennatenninna latishshu widira soorramanno gede assatenni hanaffino massagaanote xeertisse la`'atenna hedate jawimmani burqinoho.

Lawishshaho, Itophiyu barru hurbaati gobbaanni leeltanno dhuki mittu giwirinnaho. Konni ragaanni gobbate gede arri qamade xaphoomunnino qamadete latishshi lowontanni dhaggeeffantanniho. Lawishshaho, gobboomu deerrinni niro 1.3 miliyoone hekitaare baatto wixunni diwantinoha ikkana; tayxe kayinni 3 miliyoone hekitaare baatto latisate hendoonnita mashalaqqubba leellishshanno.

Kuni qole nirihu ledo heewinsanni woyte erotenni ale (1.7 miliyoone hekitaarenni) rooranno. Arritanna hawadita mitteenni lende la`'a dandiinirono; baattote qixxaawonninna wixunni diwate harinsho 6 miliyoone hekitaarenni sa'ino. Kuni gumulshi soorrono, lophonno la'noonni harinshooti.

Kuni baattotenni calla xawinsanniha dikkino; laalchu deerrinnino hatto agarranni. Lawishshaho, niri arrinni 47 miliyoone ikkanno kuntaala gamba assa dandiinonniha ikkana; tayxe qole arrihunnin calla 100 miliyoone kuntaala ali laalcho gamba assinanni yine agarranni.

Kawiicho deama hasiissannokki hajo afi'nanni hee'noonni hanafote guminni kassi yaanna harinsho qiissa horontanni hendannikki hajo ikkitinotaati. Ikkinohurano, hawadi laalchi guma afisiisino yine deammikkinni; ranke arri looso hanafa hasiissanno. Konnira qole hawuurrannita hala'ladonna lattino baatto, diro wo`ma lolakkanno xawishshu ledo qineessatenni loosu giddora e`'a hasiissanno.

Muli barri giddo xaphoomu ministirchi Abiy Ahmed (D/r) Affaarete qoqqowira arri qamadete latishshi loosi amuraate hanafisiisi yannara qummeessinohuno konneenti. Yannatenno xawisino garinni; gobbate gede konni arri qamadete latishshinni 3 miliyoone hekitaare baatto latisate mixo amandoonnihu; konne assa dandiinonno jawu dhuki noota ammanatenniiti.

Itophiyu baatto roore anga shama shaqqadooti,qoqqowubba hala`lada lattino baatto afidhino; hakko bikkinni way jiro no. Kuri lamanka loosoho hasiissanno dhukubba garunni xadiisanna loosu xa`mannoha assa dandiinonni hasi`nanni guma abba dandiinanni.

Konni garinni qole arri loosi guma afisiisanno woytenna hawado afi'noonni gumi ledo mitteenni; konni albaanni laashshinannihunni baca eronni roorannoha ikkannohura hendoonni garinni gobbaydi daddalira calla ikkikkinni wole hajorano hosiisa dandiinanni kaayyo aanno; dhukano kalaqanno.

Tayixe Amandoonni laalchu dirinni Sidaamu qoqqowi deerrinni 2750 hekitaare baatto arri gorsi qamadete wixunni diwate mixo amandoonnita qoqqowu gibirinnu biiro sooreessi Kalaa Memmiru Mokehu Bakkalcho Gaazeexi ledo assino keeshshonni buuxisino. Kuni hagiirru duduwooti.

Baalunku qooxeessira noota jiro yawo fushshanna horonsi'ra hasiissanno. Korkaatuno, Itophiyu lowo geeshsha lophate dhuki nooseta dureette gobbaati. Hawuura dandiinanni baatto; fultinokkitinna woxu widira soorrantinokki shiilo noose; hala`lado wolqanna rosanna loosa dandiitannotti mannu wolqa noose gobbaati. Konnira ikkitanno qixxaambe, konnira ikkanno dhuka, konnira ikkanno loosonna jawaante xa`manno.

Korkaatuno huucii'ra dhagge assanna sagaletenni umose dandiitino gobba kalaqa dandiinannihu; konninni saino dhukano kalanqe qamade gobbaydi dikkora shiqishate hananfooni halaali gottimmate widira iillannohu; qaalunni kullannihu Itophiyu jireenyi buuxaminoha ikkannohu;... mitte yannara woy hawadu aana calla rarraino giwirinninni ikkikkinni; arrono waanna bushsha xaadisatenni gumullanni luphi yiino loosinniiti. Yaattotenni fulle laashshate widira iillate Gibirinni loosi ganyennihanna duuchunku yawo ikko!

Kuni gafi addi addi polotiku, miinjanna dagoomite hajubba lainohunni qansootu xawado hedonsa wortannowaati. Konni gafira fultanno borro qixxaawote kifile uurrinsha dixawissanno.

Xawado Heddo

Gobboomu amaalamme gutu keerira!

Yaareed geetaachew

“Amaalama” yaanno qaale hedeemmo woyite amaalammannihu maano ikko maa sumuu assate widoogge warxanno malaateeti. Konni giddo “Affini” yaanno balchoomi albisaho. “Affini” yaatto Sidaamu dagara baca qarra tiranno ha'nura budeeti. Hedote babbadamooshshe,gibbonna giwansho budunninna seerunni ofolline turbine ku'u ko'oonniwa coye Affinotenni warxeenna tidhamikkinni gatannori nookkita ani naqaashete.

Duuchanti Itophiyu daga afuu babbaxxo ikkinniina qarra tirate,gibbo araarsatenna hedote taashshate uminsa uminsa budinna balchoomi noonsareeti. Roorenkanni baadiyyete. Duuchante dagawiinni togoo bude beeqqine mitto assitanno gobboomite hajubba aana hasaawa duuchunku qarranna hedote babbadamooshshe tire gobba sufisate doorshu nookki doogooti. Konniraati gobboomu amaalamme yaannoha qaageemmo woyte araarunna gutu sumiimme qaagantannohu. Araaru kayinni gobbate keerira badhete miqichooti.

Ninke Itophiyu daga addi addi afoo,amma'no,budenna balchooma afi'noommo dagaati. Annuwinke “hay” yaannanke araarammanni,so'noommowa taashshinanni baxillenkenna mittimmanke agarre hee'noommo dagaati. Xoxorraamu ayimmankenna mayimmanke kaajjite heedhanno,kalaqaancho waajjineemmonna wosinna “dayoote bushshu” yine adhineemmo dagaati.

Itophiyu daga duucha daga hanqaffe mittimma seeda yannara keeshshiturono, duuchuri injeenna calla dikkino. Poletiku,dagittetenna hee'nanni heeshsho mereero kiphoo hiittenne gobbarano noolla. Kiphoo nookkiha techora iillitino gobbuwa noo yaa didandiinanni. Kiphoo tenne baca daganna dagooma amaddino gobba giddo nafa agurrena mitte daga calla noo gobbuwarano kalaqantanno. Konne kaajjishanni Sidaamu kiphantino minaananna minaananna araarsanno woyte “Ki'ne agurrena baccichu baccichunni ledo kiphamanno” yaanno. Ee kiphoo kalaqamunni noote. Kayinnilla kiphote koma godowaho amaxxine koma ilamate ragisiisatenni hasaawunni amaalamme tira busullete. Xa mootimma “Gobboomu Amaalamme komishiine” yaannohunni uurrissino komishiine togoore tirate qara doogo labbannoe. Konne gummaamo assate kayinni duuchunku beeqqanna komishiinete hanafo gafa gantanno gede qeechanke fula agarantannokke..

Xa Iophophiyu keere hasidhanno. Korkaatuno miicammese sissanno qansichi hundi gede dino. Miicammese sissannonna gobbasi baxanno qansicha,hayyoole,full ahaancho,amma'notenna gobbate geerra kalaqate gutunni amaalama tenne ilma yawooti. Togoo ilamano noose gobbaati. Itophiyu ilte hedote qorxitinonna umonsa baxanno bissanni ilaweello labbino;kayinni ila noose;rosinohuno hattonni. Techono ikkiro tini bissa gobbate keerira,gutamattenna rodiimmate malanna fala noonsa.

Mootimma gobbansa baxannore,amma'note massagaano,budu geerra,meyaa labbaaha,wedella geerra, rosinohanna rosinokkiha bisu xe'ne noosihanna guuta gamba assite gobba sissate ikkitanno hedote burqissara “Amaalamme komishiine” yite sontinoti techo kuneeti woxaratto assitanni afantanno. Miteekke keeru booraambenni dadda'litanno bissanna keeru diriiriro

hunaanote fojo reqeecaabbanno daafira tenne komishiine loosi gafa ganannokki gede halchitannorinna loossannori dihooggino. Kayinnilla tini Itophiyunna dagganno ilama woxarattootina sumuu assitanno hedora gutunni amaalamate badhe higa dihasiissanno.

Gamba yine malloonna wa keeru no;Seemma diriirsinoonniwa keeru no. kayinnilla keeru gambooshshenne Seemma kade harannohu hakku Sheexaanehonna sheexaanu soqqamaanchooti.

Itophiyu baca daganna dagooma hanqafase elto ikkinniina qarra dikkino. Badooshshu biinfillenke ikka hasiissanna daganna dagooma gaa'litorini hembelannase gobba hornyuwase hoshoshantanni daggino. Babbadamooshshu giddo baca hasatto no. Mito mito kayisa hasiissuro; dannunna ayimmate xa'mo dawaro qollonke yitanno hedo no. sai gashshootinni miicammoommo yitannorino bacaho. Wole widoonni bayiriidi seeri woyyaawanno gedeno hedo ka'anna la'nanni. Wole widoonni kayinni xa noohu bayiriidi seeri kisamoonke yitannorino dihooggino. Togoo hasatto gobba qarru handuluulicho aana tugganni afantanno.

Mitte hajo aana ka'anno addi addi hasattuwa araarsa dandiinannihu kayinni hasaawatenninna hedote roorrinmanni ikkinniina urdetenni ikkara dihasiissanno. Urdetenni ammanchiinshara assinanni sharro yannate geeshshiralla ikkinniina sufote mala diabbitanno. Togo yeemmo woyite ka'anni afantanno xa'muwa baala sodhinote yaa dikkino.

Qarru koreenna labbeemmo hedote badooshshe kaima assine urde kayisanna wolqatenni qeelaancho ikkinannita afa hoogate.

Amaalammiro qarra tirannita Itophiyu dagara kula madhaadhinhura lassate. “Amaa'linohu woraamo gorreenna amaa'linokkihu Adde gorrino” yaanno maammaashshu. Adde qalte batidhannote. Amaalamoommero qdde agure woraamo gorrannonkanni yaateeti. Amaalama hoogatenni Itophiyu bacare hoogino. Urde ka'ino;urdete ka'a miinjanna lubbo xoqoltino. Miinjanna lubbo xoqolanturo Itophiyu sufate tii'I xa'mote giddo uwanno. Konniraati gutunni amaalama gobbate sufino keerira wowete yinannihu..

Konnira duuchunkuwa hedhanno xa'muwa keeru doogonni shiqishatenni hajote aana yekkeeramanna hedote roorrinmanni qeelatenni woy qeelamatenni busullete doogonni sa'a hasiissanno. Konni garinni mootimma amandoommo dirira gobboomu amaalammete bare qixxeessate aana afantanno. Tini hedeweelcho madde madde amadde uminsa hedo warxitanno Itophiyu qansoota shiqiqi yite hasaabbanno gede gutu gobbansara gutu mala hassanno gede kaa'litanno.

Babbadamooshshenke qaccera qola dandiineemmohunna gobbankeranna dagankera tolannore assa dandiineemmohu hedote roorrinmanni ikki eega; gobboomite amaalamme bare gutu keerira wowete. Konni daafira sumuu assitanno hedo burqisatenni duuchunku qansichimmate yawo fula agarantannokke.

Bakkalcho

Bocaasa 10,2013 M.D Xintami

Itophiyu Pireesete Uurrinshi Qara

Loosu Gumulsiisaancho

Bilbilu Kiiro - 011-126-42-22

Imeele- epa@press.et

Qara Qixxeessaancho

Yaareed Geetaachew

Teeso

Sinu/quchuma - Yekka

Worada -

Minu Kiiro -

Imeele - yaredoyaredozen2@gmail.com

Bilbilu Kiiro - 011-1-57-25-25

Dikkote Latishshinna Egensiishshu

Imeele - epapromotion@press.et

Bilbilu Kiiro - 011-1264341

Faakise - 011-8111315

Qixxeessaano

Amsaal Felleqe

Abrihaam Samuel

Qiddist Gezzaheny

Abbebech Maatewoos

Egensiishsha haa'nanni kiffle

Bilbilu Kiiro - 011-156-98-73

Faakise - 011-1265812

Egensiishsha hirate qineessinanniwa

Bilbilu Kiiro - 011-1-26-43-39

Websayt: www.press.et

Fb/Ethiopian Press Agency/

Sidaamu Afoo

Wosincho

“Amandoonni laalchu dirinni qoqqowu garinni 2750 hekitaare baatto arri gorsi qamadete wixinni diwate mixo amandoonni”

-Kalaa Memmiru Moke
Si/ Qo/ ir/ ka/ jiro latishshi biiro sooreessa

Qiddist Gezzaheny

Gobba xaa yannara buxima qeelatenna sagaletenni umo dandaate illacha tugge loossanni afantanno handaarra mereerinni gibirrinu balaxote darga amadanno. Hundano Itophiyu miinju birxichi gibirrinahona. Baxxinohunni muli yanna arri gorsinni, maatete jireenyinna woloottu haanju latishshi loossanni ikkado guma borressiissanni afantannota handaaru massagaano kultanni afantanno.

Gobba Sagaletenni umo dandaatenni sa'e dikko fushshine e"o abbatenna laalcho gobbara soyaate mixo amadde millissanni nooha ikkana; tenne mixo gumulsateno addi addi hayyo kalaqqe loossanni afantanno. Gobba tenne mixo gumulsate amaddino istiraateete mereerinni; arri gorsinna maatete jireenyi qarunni kullannireeti.

Konni garinni baalanti qoqqowubbanna quchumu gashshoota tenne mixo eeli geeshsha dirrisse gumultanni afantannoha ikkana; ninkeno sa'u bocu boci yanna Qoqqowoho gibirrinu handaarinno nooha maatete jireenyi loosu jeefishshi, goyirete loosi, arri gorsi qamadete loosi qixxaawonna amadantino hedo aana qoqqowu Irshunna kalaqamu jiro latishshi biiro sooreessi kalaa Memmiru Mokehu ledo assinoommo hasaawa aanino garinni niwaawete shinshoommo.

Bakkalcho:- Maatete jireenyi bocu boci yanna loosu jeefishsha hiiitoonni keentini?

Kalaa Memmiru:- Maatete jireenya gibirrinu laalchi widoonni addi addi looso loonsoonni. Maatete jireenya hegeraamonno sufo nooha assate umihu gidu latishshi loosooti. Konninnino goyirete yannanni 91 kume 872 hekitaare baatto qaru qaru gidinni diwate mixo amande 96 kume hekitaare baatto latinsoonni. Kuni sagaleteno ikko dikkote oolto gargarate injoo kalaqanno.

Goyirete yannanni loonsanni gidu dani mereerinni Hayxu, Qamade, Gaashe, Wahe, Baaqeelunna Ataru afamanno. Kuni mini maate sagaleten hasatto wonshatenni sa"e dikkote shiqatenni waagu oolto ajishanno; e"ono gotti assanno yine ammannanni. Konni kaiminnino konne looso loonsanni sa'noonni. Konnira ikkannohu 61 kumi NPS na 21 kumi Yuuriyu xaphoomunni 82 kumi kuntaali madaabbari horote aana hosino. Hattono 80 kume kuntaali ali dooramino sirchi horote aana hosino. Konninnino xaa yannara loosidhe galtino daga gidu dhibba gargaratenni hattono shuqunatenna harishsha horonsi"ratenni laalchimma lexxitanno gede assa dandiitino. Konni kaiminni 360 kumi ale ikkitannori loosidhe galtino daga beeqqaano ikkitino.

Layinkihunni roorenkanni dikkote ledo amadamannohu gummate loosi loosamanno. Tennera illacha tungeha'nanni hee'noommohu Abukaadote laalchi aanaati. Xaphoomunni 8 kume hekitaare ale ikkitannoti Abukaadote; tennerano gargaroooshshu looso loonsanni

*Tayixe qoqqowu
deerrinnino 260 kume
kuntaala madaabbara
afi'rate mixo amande
shiqinshoommo. Xaa
yannara madaabbaru
gobba giddo e"aa
hanafino*

hee'noonni. Konne calla ikkikkinni 2.9 Miliyoone chiginye qixxeessine xaa yannara haanju harumi miinjinni ledo xaadisatenni kaansanni gede assinoonni. Albiti guma uytannoti noo gedeeni heedheennanni ledonniha haaro sircho wedellunni, loosidhe galtino daganni, maamarunninna hallanyunni batinsoonni sircho kaasidhanno gede assinoonni. Kunino xaa yannara danchu amadooshshi aanaati noohu. Konninnino 700 ale hekitaare baatto kaashshunni diwantino. Tenne harunsine amadooshshenna gargaroooshshe assiniha ikkiro luphiima kaa'lo assitanno yine agarranni; diru dirunkunni lendanni ha'nanni harinsho heedhanno.

Wolu xa hananfe hee'noommohu gorsu loosooti. Gorsu looso lamu garinni loonseemmo. Umihu uurrinshu gorsa yineemmohu gati muro ledo amadamannoho. Layinkihu arri qamade loosooti. Ninketi roore anga baatto amaddannohu uurrinshu gorsu loosooti. Konni kaiminni xaphoomunni 68 kume hekitaare baatto arri gorsi gidinni diwateeti mixo amande loonsanni hee'noommohu. Tenne giddonni 2 kume 750 hekitaare arri qamadete looso loonseemmote. Tennera ikkitannota waay injoonna amadantino hajo aana loosidhe galtino dagara hedo kalaqate dagate ledo millimillote bare harinsoommo.

Millimillote bare aana aantete sumuu yine ha'rate qoqqowunni kayinse eela olluubate geeshsha noo handaaru massagaano ledo hasaawa assinoommo. Tennera ikkitanno e"onna laooshshu soorro abbate hattono babbaxxitinno irko assate sumuu yinoommoo; aantino yannara woyyaawino garinni loosu giddora e'neemmoha ikkanno.

Bakkalcho:- Konni garinni maatete jireenyi loosi gummaamoho yaa

dandiinanni? Gummaamo ikkino yiniro baxxinohunni xaa yannara Tumunna Timaatimete waagi luphi yiino deerrinni lexxinoti anfoonnitena; konnira kaimu maati? taashshate adhinanni hee'noonni qaafo no?

Kalaa Memmiru:- Gati kaashsho yineemmori loonsannita uminsa yanna afidhinoreeti. dikkote hayyonkeno qarra afidhinote. xaa yannara Timaatimeno ikko duumo Tuma loonseemmo yanna dikkitino; yanna noose. Laalchu dikko fulanno yanna no; hiikku laalchino loonsanni yannara dikkote aana waaga lexxanno; dikko fulanno woyte kayinni waagu ge"anno.

Xa kayinni Tuma lainohunni roore anga ninkewinni fulannoha ikkikkinni roore yanna woluwinniiti horonsi'nanni hee'noonni. Tuma lainohunni arri gorsi yannara laashshitanno qarqartora latinseemmoha ikkinokki daafira xaano ikkiro woluwinniiti afi'nammora dandiineemmohu.

Tini yanna goyirete yanna loonseemmota ikkitinohura baatto gati mu'ronni amadantannota dikkitino. Ninke qoqqowi garinni qunqumado Shaana loonsara dandiinanni; xa kayinni roore anga hatti baatto goyirete gidinni amadantino. Konne gide kayinsihu gedensaanniiti gati muro loonsannihu. Konni kaiminni tini yanna kuri laalchuwa loonse iillinsheenna dikko fulanno yanna dikkitino. Layinkihunni dikko fulanno yanna ikkituro nafa daddalu amanyooti garinni woxu dagate kiise e"annoha dikkino. Konni kaiminni mite mite yannara daddalaano loosidhe galtino dagawinni woffi yiino waaginni hidhite qolte geexaante luphi yiino deerrinni waaga ledde hirtanno harinsho no. Konni daafira tenne ikkito harunsinanni hayyo kaajjado ikka hasiissannose. Xa kayinni gati mu'ro loonseemmo yanna ikkitinokki daafira lexxitara dandiitanno. Ikkollana; goyirete gide kayinsihu gedensaanniiti hananfannihu.

Umihunna qaru hiikkonne laalchono loonsanni yannara noo waagina guma gamba assinanni yannara noo waagi taalo dikkanno. Tini qolte gobboomu hajooti. Ikkirono, tenne waagu lexxo ajishate xaa yannara millimillo kalanqe loosu giddora e'neemmo.

Maatete jireenyano hakko bikkinni jeefisa dandiineemmo yaate. Kuni woxi loosidhe galtino dagaha ikkiro; maatete jireenyi gumulamanno. Tenne bikkinannihu mixosi korkaatinni ikkinnina baalunku manni maatete deerrinni lophanno yaa didandiinanni. Buximatenni fulino yaa didandiinanni. Kayinni beeqqanno gede kaayyo kalanqemmo; beeqqino bikkinni lophanno gede irkinsanni.

Mixonke garinni jeefisate loosi agaraminoha ikkirono; baalunku tenne yannanni maatete jireenyi hendoonni garinni baalunku

Wosincho

“Amandoonni laalchu dirinni qoqqowu garinni...”

Qoola 5

heeshsho soorre dikkote oolto gargarino yaa didandiineemmo. Konni daafira tenne aana kaajjinshe loonseemori batinyuri agadhannonketa kayisammora hasi'reemmo.

Bakkalcho:- Sa'i dirinna tayixeha heewisiinsanni la'niro xa qoqqowu giwirrinu latishshinni noo deerra xawisinkhani? Laalchunna laalchimmate lexxo hekitaarenni mageeshsha iillitino?

Kalaa Memmiru:- xaa yannara Xaphoomunni 7510 hekitaare baatto wixunni diwantino. Konninnino 1.8 Kuntaala laalcho gamba assate mixo amande loonsanni hee'noonni.

Xa 36 kume 586 hekitaare baatto aaninni laalcho gamba assinoonni. Togo yaa 1.3 kuntaala laalcho gamba assinoonni yaate. Konni garinni la'nanni woyte mitte hekitaarenni 48.5 kuntaala afi'ra dandiinoonni.

Mereerima Istaatiktiksete ejense mashalaqqe iilla hooggunkerono uminke shallago garinni kageeshshi kuntaala laalcho mereerimunni afi'nammora dandiinoommo.

2013, 2014 nna2015 M.D Sidaami giddo batinye qarqarto xeenu anje korkaatinni gawajjantintoti qaangannite. Konni garinni la'niro laalchimmate aana woyyimma leeltino. Baalante woraddara mittu dani ikkito kalaqama hoogguronno woyyaabbino laalchimma no. Konni daafira baxxinohunni sa'u lame dirrara qarunni badala laashshinanni qarqarto diilallote gade sooramanni 25 kume haktaare ali baatto aana noo gidi gawajjamine. Tayxe dirinnino mite mite woraddara xeenu gede'na korkaatinni dege'nite wixidhino qooxeessubbara 3800 hekitaare ali baatto aana laalchu anje leeltino. Ikkirono 54 kume hekitaare ale woyyaabbino laalchimma leeltino. Xaano tini gede'nitino qarqarto laalcho gamba assate loonsa 70 anga xibbuunni ale iillitino.

Konni ledo amadaminohunni shiimunnino ikkiro xiiwo kalaqante sa'ino.

Bakkalcho:- Togoo hekko kalaqantara korkaatu maati? Xa adhiinonni doorshu qaafona?

Kalaa memmiru:- Kunino Yuuriyu madaabbari shiqishote gede'nanna co'ontanni afi'ra hoogate mitiimma xaaddinoha ikkasinni laalchimmate aana xiiwo kalaqante sa'ino. Qoqqowu garinni seeriweelimmate harinsho kalaqantintoti qaangannite. Konninni kainohunni mitte hekitaarenni mereermimunni mixonke 50 kume kuntaala ikkituronno; mixotenni amandoonihunni ajjara dandiitintohu konni korkaatinniiti. Ikkirono wole yannanni aleenni tayxe diro laalchimmate aana woyyaambe leeltino.

Bakkalcho:- Goyirete yanna laalcho baxxinohunni Badalatenni mixotenni amandoonihunni mageeshshi laalcho gamba assa dandiini? Konni ledo amadaminohunni yannasi agadhinokki xeena gananni nooha ikkasinni iillino gidi ba'annokki gede hiittoo qaafu adhinanni hee'noonni?

Kalaa Memmiru:- Goyirete gidi mittu woradi gobbaanni wolewa gamba yee goofino. Konni daafira badalate gidi ba'anno yitanno yaaddo dinonke. Qamade kayinni xaati siiddanni noohu. Konni daafira batinye

xeena dihasi'nanni; konnira Waage gargarate gobbaanni hakkeesha iilliteenna hunannoha dikkino. Kayisa hoongoomero xeenu hunara dandaannoti badalate; iseno gamu alichaamu qooxeessi gobbaanni duuchankawa gootaarre gundooni.

Goyirete loosira shuqunanna Waage gargadha hattono lamu woradira gatinoha badalate gide ranke kayinsanni hee'noonni. Mite basera lolahono karsara dandaannohura daga qoropho assitanno gede kullanni hee'noonni. Xeenu konni garinni sufannoha ikkiro iillino gide fugatenna gidu to'ate ledo amadaminohunni shiima yaaddo no; baxxino garinni kayinni xaa geeshsha xaadino qarri dileellinonke. Xa noo akatinni kayinni kainokki gidi qarru giddu uwanno yitanno yaaddo dino.

Goyirete yannanni badala 53 kume haktaare baatto aana loonsoommo. Konninnino mitte hekitaare laalchimma mereerimunni 48.5 kuntaala ikkitinno. Konni kaiminni 2.8 Miliyoone kuntaala gamba assa dandiinoonni. Mixonke kayinni 50 ali kuntaalaati. Kunino mite mite qarqartora kalaqantino harishshu /madaabbaru/ anjenni hattono goofimarchu yannara mite mite woraddara gidu iillikkinni xeenu anje kalaqantino daafira laalchimmate anje kalaqantino; baxxinohunni Hawaasi gaangaawi woradira. Hattono Yuuriyu anje gamunni xaaddino daafira lamu woradira laalchu anje xaaddino. Konni alba 6 kume kuntaala ikkitannoti badala xa 4200 - 5000 geeshsha anje leellishshinota la'ate dandiinoommo. Konni aana jawa looso loosa hasiissannonke yee ammaneemmo.

Bakkalcho:- Qoqqowu garinni arri gorsi Qamadete loosinni mageeshshi hekitaare baatto latisatenna mageeshshi laalcho gamba assate hendoonni?

Kalaa Memmiru:- Sidaamu qoqqowu garinni amandoonni laalchu dirinni 2750 hekitaare baatto arri gorsi qamadete wixinni diwate mixo amandoommo. Konnira millimillote bare harinse xaa yannara baattote qixxaawo assinanni hee'noommo. Konni garinni xaphi assine la'nummoha ikkiro mitte hekitaarenni 30 kuntaala laalcho afi'neemmo yitanno hedo noonke.

1 Miliyoone ali kuntaala jeefta dandiineemmo yine mixo amande loosu gidorra e'noommo akataati noohu. Ikkollana ninkera jawiidi illachi ise ikkitukkinni uurrinshu gorsinni gati laalonna kaashshi aana ikkino daafira konni aana illacha tunge loonsanni afammeemmo.

Bakkalcho:- Qoqqowoho roore anga sagalimmate horonsi'nanni kaashshi mereerinni weese albisa darga amaddannota ammannannina; konnira weesete sircho woyyeessatenna batisate widoonni hananfoonni loosi ma lawanno?

Kalaa Memmiru:- Weese Sidaamu daga jawa illacha uyitanno kaashshooti. Konni kaiminni weesete sircho woyyeessa calla ikkikkinni noo sirchono seekkine amada illachinshe loonseemmo loosooti. Sa'u yannara sircho woyyeessate calla ikkikkinni woyyaawino sircho giddu batisate 82 Miliyoone sima batinse kaasate looso loonsoonni. Konne calla ikkikkinni lawishshaha, alichaamu qarqarinni gaamoojjete widoonni baxxinohunni sagalete anje xaaddanno qarqartora qoqqowu deerrinni hirre hatte basera

batinsanni gedenna loosidhe galtino dagano batissanno gede assate looso loonsoonni. Ledoteno Weesenniha 5 kume haaro sircho xiinxallote mereershinni abbine Sidaami giddu roorenkanni 6 woraddara batisate looso loonsoonni. kuni danchu deerrira afamanno.

Funta batinse halashshinanni ha'nanni loosinni ledote ninkewa woyyaawinohu settu ali sirchi no; konne sircho batinse loosidhe galtino daga uminsawano batissanno gede wole woraddara iillishate looso loonsanni hee'noommo. Tayxeno 102 Miliyoone ale ikkino funta batinse loosidhe galtino dagara irko assate mixo noonke. 5 kume haaro sircho xaano xiinxallote mereershinni abbine batisate looso loonseemmo.

Roore kayinni giddonke noo wolqa horonsi'ne kowiicho nooha batisate sharro assineemmo.

Bakkalcho:- Aantete mixo'ne maati? Baxxinohunni sa'u yannara xaaddino madaabbaru anje korkaatinni kalaqantinota laalchu anje qo'latenna dagano kiisate amandoonni mixo maati?

Kalaa Memmiru:- Sa'u yannara madaabbaru anje xaaddinonkeha ikkirono; hirreno ikkiro loosidhe galtino dagara shiima waaga lende iillishate wo'naalloommo. Tayxe kayinni gobbate garinni sai dirinni rosicho adhine madaabbara balanxe shiqinshoonni. Konni daafira xaa yannara mitte Yowolo furcho iillitino. Tayixe qoqqowu deerrinnino 260 kume kuntaala madaabbara afi'rate mixo amande shiqinshoommo. Xaa yannara madaabbaru gobba giddu e''a hanafino. Ninkewano rahotenni iillinsheenna tayxeno hakku qarri kalaqamikkinni jawa e''ote qixxaawo assinoonni. Konninnino xaa yannara gobbate deerrinni garafo gooffeenna gobba e''anni noo daafira ninkeno uminke qeecha afi'ne loosidhe galtino dagara yannatenni iillinsheemmo daafira albi gedee qarri kalaqamannokkita buuxisate hasi'reemmo.

Tayixe madaabbaru shiqo aana Ikkado looso loosate qixxaamboommo daafira huluullo diheedhanno. Ninke madaabbara qoqqowu garinni hirreemmoha dikkino; gobbate deerrinni hirranniha ikkinohura qeechanke daannota agarre hee'noommo; xaphoomunni sa'u yanna gedee foonqe kalaqantannokki gede ikkado qixxaawo assinoommota xawisate baxeemmo.

Bakkalcho:- Jeeftote dagate sayisatto sokka heedhuro?

Kalaa Memmiru:- Umihunni daga tenne yannara baxxinohunni goyirete Hayxeno ikko Qamade shuqunanna amadooshshe assate hattono dhibba gargarate looso seekkite loosa hasiissanno. Konne calla ikkikkinni laalchonna laalchimma ledate mitowa Yuuriyu iillinowa garunni horonsi'ra hasiissanno. Hattono shuquna hoongiro laalchu ajannohuranna xeenano gananni noo daafira ishinu mule mulenni lophanno; konni daafira awuutanna shuquna hasiissanno.

Layinkihunni gorsu looso hananfe hee'noommo daafira baalunku waayi injoo qixxeessa hasiissanno. Konnira dagankeno konni garinni loosu gidorra e'anno gede sokka sayiseemmo.

Bakkalcho:- Yannakki uyite ledonke keeshshooto daafira galanteemmo

Kalaa Memmiru:- Anino galateemmo.

Bakkalcho

Odo

Itophiyu arri gorsinni, maatete jireenyinna haanju latishshinni ikkado guma borreessiissanni no

dokter Girma Amente coyi'ri.

Gobirinnu ministirchi qoqqowubate kaameellatenna Xexxerriisu hattono Melkaasa Gibirinnu xiinxallo mereershi wo'naalshira uduunni irko assinoonni.

Amanyootu aana gibirinnu ministirchi dokter Girmi Amentehu coyi'ranni; Itophiyu xaa yannara arri gorsinni, maatete jireenyinna woloottu haanju latishshi loossanni ikkado guma borreessiissanni afantanno. Konnira baalante hajo la'annonsa bissa halammenna kaa'laano uurrinshuwa ledo qinaabbe loosansa luphiima qeecha amaddanno.

Gorsunni, badheessunna goyirete hala'lado mixo amande loonsanni hee'noonnitanna; gibirinnu uduunne hidha gumulloonnita kayisino ministirchi; xaa yannara qixxaawote fooliishsho xaphi assine amande loosu giddora e'nanni hee'noonniha ikkana; umiti bushshu madaabbara hogobbino Yowolo jibuti e'nota coyi'rino.

Kaameella qoqqowubbatenna woraddate qixxaawote gashshooti mittimma harunsonna irko owaante aatenni jeefisate dhuka bowirsitanno yiinohu ministirchi; qixxaawotenni hanafantino loossa gufisantukkinni suffanno gede jawa kaa'lo

heedhannonsata xawisino.

Gibirinnu lopho qixxaawonni 10 ali qoqqowubba mittu quchumu gashshooti hundaanni afantanno 53 woraddaranna baadiyyete loosira injiitinore 97 kaameellanna 350 Xexxerriisa ikkitanna; 5.1 Miliyoone doolaare fulo assinoonni ikkana xawisino.

Diilallote gade jeefishshi baattote amadooshshi qixxaawo 11 qoqqowubba giddo afantanno 501 woraddara 500 Miliyoone doolaare gumullanni hee'noonni qummi asse; loosu kalqoomu baanke irkonni gumulaimanni noota egeensiisino. Dokter Girmi xawishshi garinni; xaphoomunni lamente pirojektuwanni irko assinoonni uduunni 1.6 Biliyoone birri geeshsha fulo assinoonni.

Assinoonni irko hendoonni illachira hosanno gede eeggote sokko sayise; irko kalqoomu baankenna woloottu kaa'laano uurrinshuwanni afi'noonni ikkase kayisino.

Amanyootu aana afaminohu kalqoomu Baanke Itophiyu, Wodiidi Sudaanenna Eertiru qaru dayirekterchi Usman Diyone isi widoonni; kalqoomu baanke gibirinnu handaarinni Itophiyaho assitanni noo

**-Dokter Girma Amente
Gibirinnu ministire**

irko kaajjite suffannota xawise; Itophiyu gibirinnu handaarinni Sahara woroonni noo gobbuwanni hagiirsiissanno guma borreessiissanni afantannota qummi assino.

Layinki gibirinnu lopho qixxaawo illachi doorantino woraddara boode loosidhe galtino daga, wedellanna meento beeqqisiisino garinni laalchimma lossanna injiinoha dikkote akata kalaqatenni woyyaabbinota shiilote amado noonsare addi adi gidunna saadate dana loosidhe lattanori gate laashshinanni gede assatenni maatete deerrinni nooha saga'late amanyoote woyyeessa ikkinota xawinsoonni.

Irko qoqqowubate gibirinnu biiro sooreeyye haadhinoha ikkana kaammella uyinoonni illachira calla hosiinsanni gede sokka sayinsoonni.

Xaphoomu Ministirchi...

Qoqqowaho, haaro gade ikkinoha gati laalo woy gummaamu irshi loosinni bobbakkinorena Saada ce'enna gate loosidhe galtino daga Xaphoomu Ministerichi Abiy (dr) towaanyo assino.

Dubbiti Woradira daga 8 kumi heekitaare baatto aana arri gorsi qamadete laalcho laashshate qixxaabbe noota Xaphoomu Ministerichi Borro Mini egeensiisino.

Konne diro gobbate deerrinni sase miliyoone heekitaare baatto aana qamadete laalcho loosate mixo amandonnita caakkeessinoonni.

Qara gede Saada ce'atenni egennantinorinna irshu uduunninni irko assate balaxo uynannikkiti Affaarete qoqqowi; tenne yannara gobbate deerrinni irshu loosinni qamadete laalcho laashshate hattono Fuuttunna muuzete laalchi loosinni qeechinsa jawa ikkinota kulloonni.

Affaarete Qoqqowi latishshu loossa towaanyo gedenoonni Xaphoomu Ministerichi sufe qoqqowaho Warsiiso Woradira afamanno Beentoniite Shiilo fushshine laashshinanniwa towaanyo assino.

Beentoniite Seeramiketenna kuulaha hattono lawanno laalchi horora hosasi "dhaggete shama bushsha" na "duuchu dani horo noo doru bushsha" yine dhaggeefatanni kullanni jiro ikkinota towaanyote yannara xawinsoonni.

Qoqqowu amaale...

mootoonsa ikkana; konni garinni kalaa Gosaye Godaana, Qoqqowu Industirete latishshi Biiro Sooreessa; Dukko Selaamaawit Mekuriya Qoqqowu Daddalunna Dikkote Latishshi Biiro sooreete; Kalaa Wosenyelleh Simioon Qoqqowu Mootimmate Kominikeeshiine Biiro Sooreessa assine wo'ma huuronni kaajjinshe mootoonsinoonni.

Wiinamu songonni 3 amaalete mini miillaha seeru gola kayinsoonniha ikkana; albihi Hawaasi quchumi kantiwi kaa'laanchu pirofeeser Tsegaye Tukenna isi ledo horotenna fiixoomitte xaadooshshi noosita huluullammoonniha kalaa Tesemma Dangushe hattono albihi qoqqowu poolisete komishiine komishiinerchi Aberra Areera mussinnu jaddonni huluullammoonniha daafira seeru goli qoossona kayinsanni gede gumulo sayinsoonni.

“Qoqqowoho sai dirinni bushshu madaabbari mooramanna shiqishote anje laalchimmate aana anje kalaqqino”

- Kalaa Memmiru Moke

Amsaalu Felleqe

Addis Ababa:- Qoqqowoho sai dirira Yuuriyu madaabbari shiqisho anjenna madaabbaru moori laalchimmate anje kalaqantanno gede assinota Sidaamu Qoqqowi Irshunna Kalaqamu Jiro Latishshi Biiro egeensiisu.

Birote Sooreessi Kalaa Memmiru Moke I.P.U ledo bilbilunni assino keeshshonni xawisanni; qoqqowoho sai dirira dooramino wixa 82% shiqinshenna wixunni dimboonni; NPS madaabbarano wo'munni wo'ma shiqinshoonni yiino.

Ikkollana, loosidhe galtinori baattansa balaxxe qixxeessidhe wixidhanno qooxeessubbara Yuuriyu madaabbari shiqisho anjenna madaabbaru moori ledo xaaddino ikkitubba mite mite qooxeessubbara laalchimmate anje kalaqantanno gede assitnota coyi'rino.

Konni kaiminni agarroonni laalcho afi'nannikki gede assinota qummeessinoonni

kalaa Memmiru; sai dirira xaaddino mitiimmuwanna foonqe tiratenni tayxe laalchu dirinni gibirinnu loossara hasiisannore balanxe shiqishatenna yannatenni loosidhe galtino dagara iillishate balaxote qixxaawo assinoonni egeensiisino.

Loosidhe galtino daga baattansa balaxxe qixxeessidhanno gede assatenni gobboomu deerrinnino dooramino wixanna bushshu madaabbara balanxe shiqishate illachinsho loonsanni hee'noonni daafira sai dirira xaaddino foonqe konni dirinni xaaddannokki gede murci'ne loonsanni hee'noonni yiinohu Birote sooreessi; baxxinohunni madaabbara mooratenninna hafanfarsatenni laalchimmate aana gawajjo iillitanno gede assitino mannooti seerunni xa'mantanno gede assate farcote bissanni ledo qinaambe loonsanni hee'noonni qummeessino.

Loosidhe galtinorira iillinshanni gede

sonkoonniha bushshu madaabbara mooratenni angansa noonsarena halamaanono poletikunni gashshootunni hattono seerunni qorichishantanno gede assinanni hee'noonni lede xawisino kalaa Memmiru; seerunni qorichishantanno gede assateno hajo la'annonsa bissa widoonni hajonsa buunxanni hee'noonni qummeessino.

Konni laalchu dirinnino lame doyichonni gorsunni laashshinanni laalchira illacha tunge loosatenninna dooramino wixinna bushshu madaabbari mooramannokkinna hafanfannokki gede qorophine loosatenni qoqqowunniha laalchonna laalchimma lossate kaajjine loonsannita coyi'rino.

Bunna gummate laalorano jawa illacha tunge laashshatenni qoqqowunna gobbate hattono loosidhe galtinori eo lossatenna qansootahono loosu kaayyo hala'ladunni kalaqate illachinshoonni lede xawisino.

“Itophiyu Qamadete laalchinni...”

pirezidaantichi kalqete sagaletе baraarshi hasaawi aana assino hasaawinni; Itophiyu Qamadete laalchinni umose dandaate seyoote harinsho naadino.

Qamadete latishshi AK 2022/23 garinni laalchu dirinni 1.4 miliyoone hektaare baatto widira lossa dandiinoonniha ikkana; hektaaretenni 2 toone Qamadete laalcho afi'nanniwiinni 4 toone widira lossa dandaase naandanniha ikkasi coyi'rino.

Itophiyaho AK 2023 laalchu dirinni 1.6 miliyoone meetrik toone Qamadete laalcho gamba assinanni yine agarranni yiino.

Awuropu kiiru garinni 2018/19 laalchu diriinni 5 kume hektaare baatto aana laashshinanniha Qamadete laalcho AK 2022/23 laalchu dirinni 1.4 miliyoone hektaare baatto aana laashsha dandiinoonniha qaagiissino.

Afriku Latishshu Baanke Gibirinnu

tekinoloje reekko kakkayishshi Itophiyu Qamadetenni umose dandaate wo'naalsha kaa'late 100 kume toone ale ikkanoha moolle dandee laalcho aannoha dooramino wixa shiqishinota qummeessino.

Hasaawu bare aana IFDR Pirezidaantite Sahileworq Zewude lede babbaxxitino gobbuwa mootimmate loosu sooreeyyenna Afriku Latishshu Baanke loosu massagaano

leeltino. Pirezidaantite Sahileworq Zewude barete hasaawira qoteho haammata gutu hasaawa assitino.

Afriku Latishshu Baanke pirezidaantichi Akinwumi Adeesiina konni albaanni Xaphoomu ministirchi Abiy Ahmed (Dr.) ledo Addis Ababaha loonsoonni haaronshu loossa towaate la'asi qaangannite.

Seyoo

Heeshshi yine loonsiro loosu umisinni gotti assannota naqqassino anga

Amsaalu Felleqe

Sayinseemmo yanna heeshshonke gidoo bacare rosiissannonke. Ga'a dancha heeshsho hee'ratenna danchu deerrira iillate techo loosa noonke yaanno. Mitticho ogimma calla amande ofolla dihasiissanno. Babbaxxitino ogimma heedhunkero duucha looso loosa dandiinemmo yee ammananno.

Wodaninkenni hasi'neemmorena tiunni hendeemmore afi'rate kakkaooshshunna jawaantetenni loosa hasiissanno.

Hiikkonne loosono banxenna ammanne loosa nooneke. Konne assinumoro hiitti jiffano xaaddunkero jawaantetenni sa'nanni hasi'neemmo deerrira iilla diqarrissanno yaanno techohu seyoote gafi wosinchinke.

Wedellichu Abeeli Aseffa yaamamanno. Illaminohu Hawaasi quchumira ikkana; 11 diro wo'masi geeshsha Dillu quchumira hee'rino. Iki-6ki kifile rososino Dillaho Mishiinete umi dirimi rosi mine harunsino.

Abeeli, anjesinni qachu giddu Addis Ababu quchumi daafira hasaambanna macciishshanno daafira Addis Ababaho hare hee'rate halchannokanni. Addis Ababaho hee'niro loosi'ne biinfé hee'nannita; dancha heeshsho massangannita macciishshanno daafira giddosi galtino hasatto konni quchumira hee'ratenkanni.

Hakkiinnino, hee'ranno quchuminni agure anjesinni hanafe hee'rate halchannowa maatesino amaa'likkinni 11 dirisinni Addis Ababu quchuma dayino.

Albaanni rosannowiinni mure fulino rososino konne Addis Ababaho Itophiya Irmijja mereerimu dirimi rosi mine hanafe 7ki-8ki kifile geeshsha harunsino. 9ki kifilenni hanafe noo rososi wolu rosi minira harunsinoha ikkana; xaa yannarano umi digiresi Maneejimentete rosu golinni harunsanni afamanno.

2001M.D albaanni hee'ranno qooxeessa agure daanno yannara dirisi 11 ikkasinni loosoho iillinokkihura agure fiixunniwa hee're rososi hanafino.

Rososi harunsanni hee're qachu giddu osoo gamba yite moola ishine kayissanni loossannore lae ledonsa loosate xa'mannonsa woyte anjisi la'e loosoho diillino yaatenni xa'mosi adha gibbanno. Baychu Addis Ababaho "Senga tera" yaamamannowaati.

Oosote dawaronni hexxo dimurino. Qachu jaallasi ledo hasaawe kirotenni 10 ikkatenni gaamotenni tantanante loosi'rate sumuu yitanno gede assatenni Lideta sinu quchumira worada 9 lowo sharronni fajjo afidhe baycho uyneennansa 2008M.D loosu hanaffanno.

Hattenne yannara tantanote gambisaancho ikke loosu massaganna moola ishine kayisatenni sasu agani geeshsha loosu gedensaanni yannitte ikkitinori haaruudde ishine kayissanno kaameella quchuma e'u.

Konni kaiminni, quchumu giddu labbanno loossanni tantanantino maamarra wirro tantanantanno gede assini yannara Lideta sinu quchumira afantannori 36 maamarra 3 gutu maamaranni tantanantanno gede assini.

Gedensaannino, babbaxxitino maamaranni filantinori 13 osoo gamba yite loossanno gede assanno. Baca sharronni jaallasi gamba asse hasaawise sumuu assatenni kalaqino loosi sufa hasiissanna maamaru diigami yannara wirro loosu hanafate jiffanno yanna saysinota coyi'ranno.

Wolewa ilame lophinowiinni wosinchimma

Wedellichu Abeel Aseffa

daye hee'ratennino sae yanna hunikkinni loosu loosate hasatto heedhusirono qooxeessu manni ledo xaade hasaawate ragaanni komo yaate ikkito noota kulanno. Ikkollana, woloottu mannooti ledo noosi xaadooshshe kaajjisha hanafi gedensaanni loosunireno ikko heeshshonire hasaawanna sumuu yaa hattono loosara hasi'ranno handaaranna hasiissannosi irko lainohunni wolootta ammanchiisha dandiino.

Wedellichu Abeeli, jaallasi kakkayise sase woraddara wirro loosu hanafirono mannu wolqa bobbaase loososi gummaamo assate ragaanni, ishine kayinsanni kaameella hoogasinni Gaarretenni kayisannoha ikkasi hattono ishine gamba assine duunne wirro horote aana hosiinsanni gede assinanni baychi hooga loosu aana lowo qarra gantinosita kayisanno.

Abeeli xaa yannara "Abeeli, Munaajanna Jaallasi Gutu Maamara" yinannihura loosu massagaanchootiinna qineessaanchoho. Hasaawisate xaandummo yannara heeshshi yee loosanna la'noommo. Togo ikkasinni maamarano gummaamo asse seyoote iillishshinoha ikkana; isi umisi heeshshono gummaame assino.

Isi tantano hundaanni noo maamarinna woloottano qooxeessaho afantannori xaphooma 13 maamarra hundaanni hanqafante loossannori 130 miilla mereerinni konne loosu danda hoogatennino sa'e baatooshshu shiima ikkinohura heeshsho xiivate dandiitinkihura 27 miilla mittu barri giddu loosu agurte fultinota qaaganno.

Kirotenni haammatu manni loosanno basera mittu mittunku amalenna hasatto dandiine loosanna loosiisa lowo sharronna cinca xa'mitanno yaannohu wedellichu Abeeli; lamu agani gedensaanni maamarunni suuqidhinohunni fulu assite 140 kumi birrinni mitte Baajaaje hidhitu. Loosu lowonta ayirrannoha ikkasinni 2009M.D hattonni mitto ISUZU hogowu kaameela maamarunni hidha dandiitino.

Wedellichu Abeeli, jaallasi ledo hasaawe konne loosu hanafi yannara kaimu kaapitaalensa 23 kume birraatinkanni. Konne loosono gaarretenninna madaabbaru korojinniiti maamarinsanni moola ishine kayisate loosu loossanni keeshshitinohu.

2011M.D geeshsha loosate yannara mitiimma xaaddanansanni loossanni keeshshitu gedensaanni 2ki ISUZU kaameela

hidhitu. Loosate yannara xaaddanno jiffa baala cincatenni sa'atenni hakkonni dirinni Addis Ababu quchumi gashshooti deerrinni lawanno handaarinni bobbakkino maamaranni umikki deerra amatatenni babbaxxitino afanshuwana boowe afi'ra dandiitnota maamaru loosu mine leelline huwata dandiinoommo.

Manchi beetti dirisi lexxanninna duuchankare huwatanni ha'ranno woyte woyyaawinore hexxanno yaannohu wedellichu Abeeli; loossansa woyyaawino garinni loosate assino hixamanyinni eonsano woyyaabbanni dagginota coyi'ranno.

Umi yannara tantanamino maamarinsa diigameenna wirro gutu maamaru assine tantanni gedensaanni miilla jawaantetenni loosatenni woyyaawa guma maareekkisiisa dandaansanni dhukansa lossidhanni 2012M.D dancha lawishshansa 116 woraddara beehate dandiitnota kulanno.

"Abeeli, Munaajanna Jaallasi Gutu Maamara" yaannohunni tantanamino moola ishine kaysatenna wirro horoonsi'rate maamarinsa yanna yannantenni woyyaambenna lopho lellishatenni loosidhe afidhino eonni 228 kume birra mootimma giwire baata dandiitino.

Diru dirunkunni maamaru loosu halashshatenni eonsa woyyeessidhanni woloottano ikko mootimmano horaameeyey assitanni leltannota coyi'ranno.

Maamarinsa miillara yanna yannantenni dhuka bowirsate qajeelsha uynannitanna miillate kakkaooshshe lossate hixamanyine loosannita kulannohu wedellichu Abeeli; maamarisi eo lexxitanni dagginota kulanno. Xaa yannara 81 qansootira loosu kaayyo kalaqa dandiino maamaru ikkino.

Maamaru umisi galanno biddissi noosita coyi'rannohu maamaru safaanchinna gambisaancho wedellichu Abeeli; Addis Ababu quchumira daate kaima ikkinosihu anjesinni hanafe quchumu daafira kullannisiha macciishshatenninna noosiha loosu hasatto gumulate ikkinota qaaganno.

Quchuma daye hee'ranna lamu agani gedensaanni soodo jaallasi ledo fulinowiinni higanno woyte hedewelcho ka'ino giiranni karaayyaano mini giirameenna soori'ranno uddano nafa hoogatenni shettote giddu keeshshasi qaagannohu wedellichu Abeeli; kirunni hee'ranno minisi giiramasinni minu ayiddi dixiiwinosi; fiixisiwa hare heera geeshsha insawa hee'ranno gede fajjiteenasi

ledonsa keeshshinota qaaganno.

Xa konni deerrira iillishinosi loosu hanafi yannarano albi jaallasi loososi mishatenni isiwiinni agurte xeertidhinositanna duucha yannara kuni loosi dikkannohe yitannasi cincatenni loosanni daynota kulanno. Loosidhanno qooxeessira ga'labbote bissa heedhannowa ikkasinni ishinu yannatenni ka'a hooganno woyte busha foole abbannohura loosu uurrisanno gede babbaxxitino yannara ga'labbote bissanni xiwo assinoonnisita kulanno.

Manchi beetti hiikkonne loosono loosanno woyte jawaachishantenni roore loosu mishe aguranno gede assate laoshshi hala'lino gobbara togoo loossanni bobbahe gummaamo ikkatenna hasi'noonni deerra iillate tiuu kaajjilli hasiisanno. Babbaxxino manni laoshsheno dandiine sa'a hasiissannota huwachishanno.

Wedellichu Abeeli, safino maamarinni aganu giddu mitte miliyoone ale birra eo afi'ra dandiitannota kule; eonsanni xibbuunni 80% loosaasinate baatooshshenna babbaxxitino fulora hosannota dimaaxino.

Maamarinsa yannitte tekinolojenni irkisamanno gede assatenni "Koba plc" yaamamanno laastike wirro horote aana horoonsi'rate kubbaanyi ledo loosate hasaawirono; loosu baycho hoogatenni kubbaanyu ledo qinaawe loosate didandiino. Ikkollana, maamarinsa kayinni lowo sharronni loosoho hasiisannosaha 500 kaare meetire baycho afi'ra dandiino.

Babbaxxinoha moola ishine gamba assine wirro horoonsi'ratenni quchumu co'ichimma agarsiisatennino sae woyyaabbino eo afi'ra dandiinanni. Haammatu qansootirano loosu kaayyo kalaqa dandiinanni yaanno; seyoote wosinchinke wedellichu Abeeli.

Umi'yara loosu kalaqi'rate calla ikkikkinni woloottahono loosu kaayyo kalaqate lowo hasatto nooe yaannohu wedellichu Abeeli; baxxinohunni babbaxxino gobbate qooxeessinni Addis Ababa dagge loosu hasidhanni tootayyaabbonno qansootira loosu injoo kalaqatenni loosu hoonge ajishate hasattosi luphiima ikkitinota coyi'ranno.

Dagoomitte heeshshosinnino Isilaamu ikko Kiristaanu ayyaanna dagganno yannara woxu dhuki noonsakki mannootira babbaxxitino irko assanno. Konni dirinnino, Addis Ababu quchumi dhukiweelu qansootira irko assi yannara 75 kume birra maamarinsa irko assino. Sinu quchumirano rosu minna gatamarate 25 kume birra irko assino. Gargaroooshshu olanto irkisateno 50 kume birra fushshaato assino; maamarinsa.

Hiittenne yannarano mootimmanna gobba hasidhannonke yannara agarranninke irko assatenni qeechanke fulleemmo yaannohu seyoote wosinchinke Abeeli; 23 kumi birri kaimu kaapitaalenni loosu hanafino maamarinsa xaa yannara xaphoomunni 8 miliyoone ale kaapitaale iillinota coyi'ranno. Hiikkonne loosono heeshshi yine loosummoro yannate gedensaanni loosu umisinni gotti assannonke yaanno. Wedelluno hiikkonne loosono mishshukkinni loossara amaalanno.

Boode yanna gedensaannino maamaru umisiha yannaasino ishine kayinsanni kaameela afi'ranno gede assatenna haanju latishshi handaarinni bobbahate mixo noosi. Ninkeno loosinsa jawaante naandanni albilicho noosi mixonna hexxo seekkannosi gede halchonkeeti.

Woganna Turizime

Hadiyyate Daga Budenna Hornya

Abrahaam Saamuel

Hadiyyate daga alba Wodiidi Daganna Dagoomi qoqqwira xaa yannara Mereerimu Itophiyu qoqqowiranna wole Itophiyu daganna dagoomi noowa haammata baycho afantanno daga gidde mitte ikkitanna; umisihu budu, afuu dhagge, ogimma hornyu, hee'nanni heeshsho noo dagaati. Hadiyyate qaru quchumi Wachamo yine woshshinanniha ikkana; kuni quchumi Dargete yannara Shawu kifilaagere Hadiyyanna Kambaatu awuraajjira qara quchumaati. Waachamo quchuma amaaruu afoo coydhannori Hosaana yine woshshitanno.

Hosaana yaanno su'ma afi'rinohu hattenne yannara awuraajja gashshinohu Raasi Abaate Boyalewu gashshino yannara ikkana; Raasi Abaate hakkonne baycho iillanno yannara Hosaanu ayyaana ayirriinsanni hee'noonnihura "Hosaana" yee su'mino. Konni albaanni quchumahu sasu su'mi noosi. Waachamo, Seechemonna Hagete yine woshshinanni.

Quchuma albi waro Waachamo yine woshshinollana, baxxinohunni kuni su'mi Hadiyyate daga umose dandiite zoone ikkitu gedensanni Hosaana yinanni su'ma Wachamo yine soorriinonni. Konni quchumi su'minni tenne yannara quchumu gidde nooti jawa Yunjiveristeno Waachamo Yuniveriste yine woshshinanni.

Afoo

Alichaamu Galchimi Kuushe afii maatete biso ikkinohu "Hadiyyisuu afii" Hadiyyate daga afoo fa'nite coydhannoha ikkana; wolootu daga afoono ledote horoonsidhanno. Lawishshao:- Amaaru, Oromote, Silxete, Kambaatu afoono layinki afoo assite coydhanno. Hadiyyate afii hasaawate calla ikkikkinni borrote afoo ikke owaante aa hanafinohu 1920 M.D hanafe ikkana; Hadiyyate afiinni Kalqete Qulllaawu Maxaafi Maabari Qullaawa Maxaafa Hadiyyate afiira tirre borreessine owaantete hosiisa hanafi yannanni kayise afuu borronniha ikkinota tajubba kultanno. 1967 kayise 1968 M.D geeshsha Lopho Mittimmatenna Egennote yinanni gaadi yannanni hanafe Saaba fidale horoo'nsi'ne gaamareeyye roso rossanno gedde assinoonnita kullanni. 1983 M.D kawa kayinni afoo umi dirimi rosi minira owaante aanno gedde assineenna rosoho hosino.

Umi dirmira rosoho hosinohu Saaba fidalenni ikkikkinni laatinete fidalenni ikkana; afoo tidhinoonni afiinni roso rosate kalaqantino kaayyonna injo horoonsi'ne owaanteet aana hosiinsoonni. Kunino, 1986 M.D hanafeeti. 2003 M.D hanafe layinki dirimi rosi minirano umosi dandiino afoo ikke Yuniverisittete geeshsha lophino. Tenne yannara Haddiyate zoonerano Afuu

qara loosunniha ike owaante aanni no.

Baattote Ofolla

Baattote ofolla, xawo, ilaalla, eaafulcho ikkitinoti heedhanna; diilallote gadeno alichaame, gamoojjenna halallitte baattote ofolla no.

Dhagge

Hadiyyate daga tenne yannara mereerimu Itophiyu qoqqowira afantanno. Hadiyyate dagahu qaru loosidhe galtino irshu loosooti; Saadate ceattonna daddalu loosono loossanni heeshshonsa massagganno. Dagate gidde baxxinohunni haammata saada afi'rinoha ayirriinsanni, mitto xibbeenna hakkiinnino sae mittu kumi geeshsha saada kiirsiisa woy maassiisate amuraate harinsanni. Mittu xibbiinni kaayise mittu kumi geeshsha kiirsiisino manchi budu garinni jawa bayicho uynannisi. Qoleno dagoomu afanno gedde assinanni.

Hadiyyate daga, addi addi budu gashshooti deerrinni massagaano noonsaha ikkana; kunino woriidi massagote deerrinni kayise, aliidi massagote deeri geeshsha balaxote garinni woshshinanni. Umihu, Beldite maate ikkana, massagannohu Mi'niidaana yinanni. Layinkihu Belditu Ersitu olluu massagaanchooti. Sayikkihu Sulloo (Negedi/su'ldiina garete massagaanchooti. Shoolkihu, Giixaho (Gooma/ Gichee) kunino garete massagaanchooti. Ontikkihu, Giira Gildiina dagate massagaanchooti.

Hadiyyate daga budu massagaano doorranni bikkaasinchi woy safaraanchi dhukanna daga uytanno hedonni doorranni. Umisi dhuki noohu, dagate budu hornyanna Hadiyyate bude seekke afinohanna busulse coy'ra dandaannoha, danchu laooshshi nooha, sumbillunni la'annoha, koma amadannokkiha, gatona yaannohanna jiro afi'rinohanna hattono wole bikkaasincho keenate worranni.

Budu Mine

Wolu Hadiyyate daga budu mini loosooti. Kunino, Hadiyyate daga budu mine lamu garinni loossannoha ikkana; umihu alinni kaayinse eeli geeshsha hayisso

qodhisiinsanni woy dimbanni mineeti; konne "Hagumao" woy Sidaancho mine yine woshshinanni. Minu loosi harinsho gidde, qara gedde beeqqitannori labballo ikkitanna; meentuno gatino looso gumulate beeqqaano ikkanno.

Budu Sagale

Hadiyyate daga 45 ale budu sagalenna agattote dani nooseta kullanni. Ayirrado budu sagalenna kayinni Atakaana baxxitino sagaleeti. Barru baala saga'litannote gidde kayinni;waasu, timu woy xorosho, ado barru baala saga'litanno sagaleeti. Qoleno buuronna burbuxxo, wolu qole xxxoo, dinnicha, buna, bu'la, lawishsha assine kullanni. Waajjo shunkurta (tuma), xeenaa addaameno sagaletenni sa'e xagicho assiteno horoonsidhanno. Koosote haqqichono xagichoho horoonsidhanno.

Atakaana baxxitino Hadiyyate daga Budu Sagale

Atakaanu budu sagale Hadiyyate daga jawa baycho uytannote. Atakaanu budu sagale baxxinohunni qixxeessinannihu ayirriinsanni wosini dayronna Yahooode Hadiyyate daga diru soorro ayyaani yannara shiqinshanni sagaleeti. Atakaanu budu sagale loossannihu qorophotenni ikkana; adote, buuronna burbuxxunni hattono bu'lu waasinni hattono addi addi makimaanonniiti.

Atakaanu Hadiyyate daga budu sagale ikkollana, Silxete, Kambaataho, Guraagete dagano konne budu sagale qixxeessite saga'litanno.

Turizimete iillo

Hadiyyate zoone haamatu mannunna kalaqamunni loosamino turizimete baychi noonsaha ikkana;xaphoomunni 80 ale ikkitanno turizimete bayichi noonsa.

Kunino, diru dirunkunni haamatu turistooti dagge daa'attanno bayichooti. Lawishshaho, Olidawu godi, Boyyo garbi, Meceffera, Xiloona, Buda Mea garbuwa tenne zoonera afantanno. Zoonete gidde shoole ikkitanno shiimmadda garbuwa afantanno.

Konne mannunna kalaqamu turizimete bayicho latinse egensiinse gobbate gidderanna baara widi turistooti dagge

daa'attanno gedde loosanni hee'noonnita taje xawissanno.

Kore turizimete iillo bayicho mannunna saada kissannokki gedde assine qoleno danote reqecci yitannokki gedde zoone latisate mixo amadde loossanni noota anfoonni.

Latishaammu dureeyye konne turizimete bayicho latissanno geddeno assate harinshono kaajjite suffannote. Tenne turizimete baychuwa noowa xintu latishhinni yaano doogo, waa, caabbicho iillishate loosono loossanni hee'noonni.

Booyyo garba jawu garinni latinse egensiisate looso loosiro zoonetenni sae gobbate ikkitanno jiro turizimete handarinni burqisa dandiinanni.

Wolu zoonete gidde noohu turizimete baychi, kinna bonce fushshinoonni godaati. Konne turistootu dagge daa'attanno gedde assate loosi agaranno. Qarqaru daa'ataanote injiinoha ikkinokki daafira; hammata daa'ataano dagge daa'atate didandiitino. Xintu latishshi wo'miro Kunino mitto zoonete gidde noo turizimete bayicho ikkanno.

Yahooode Hadiyyate daga ayyaana

Hadiyyate daga diru soorro ayyaana "Yahooode" yinanniha afidhino. Kuni ayyaani, Hadiyyate diru kiiri garinni umi wogga ikkinohu "Mosoro'o" yannara ayirriinsanniha ikkana; akkalu dirinni haaru diria sa'ate ayirriinsanni ayyaanati. Way wo'manni xaadikkinni keeshshino dagoomi konni ayyaanira gamba yaanno. Giwaminohu konni ayyaani korinni araaramanno. Kuni ayyaani babbaxxitino budu horinyuwanni dukkisame iibbino garinni diru dirunkunni Wocawaaro aganira ayirrisamanno.

Itophiyu 80 ali daganna dagoomi hattono afuu noo jawa gobaati. Tenne haammata daganna dagoomi noo gobbaha bude, hornya, dhagge, afoo hattono baattote ofolla garunni latinse egensiinsiro gobbate jawa jirooti. Kalqeno ayirriissannokke. Konnira, mootimmanna hajo la'annonsa bissa dilaali jawaho. keerunni

Bikku aleenni hunkiishsha

Abbebech Maatewoos

Hunkuu bisinke umosi qiissanno kalaqamu doogooti. Kuni akati kalaqamunna fayyimate malaateeti. Mitu mitu manni kayinni bikku aleenni ikkinonna uurrannokki hunkii leellannonsa. Konne akata xagisote qaalinni "Hyperhidrosis" yinanni.

Hayperhaydrosiisi /bikku ali hunkii/ hunkuu mujjanni laashshamanno hunkii bisu umosi qiissate hasi' rannohunni aleenniiti. Tini xisso batinyunni angate hoowonna lekkate hunda hattono kikki' la gawajjitano. Barru giddo loossa hasiissanno loossa gufisasinnino aleenni bikku aleenni burqanno hunkii dagoomitte yaaddonna saalate macciishshamme, saeno mannu mereerinni meessaneeto xeertisate qarri aana tugara dandaanno.

* Danchu coy kayinni konne qarra xagisate babbaxxitino hayubba heeransaati. Hunkuu bikku aleenni ikkanno woyte darre gowate geeshsha iillishanno xagisa noosi. Mamootte, hiikkonna mageeshshi geeshsha hunkiishshannonke yitanoti hala'ladunni babbaxxiturono; batinyu manni ayirranoha wolqate looso loosanno woyte, iibbitanno basera ikkanno woyte, masillu woy yaaddotenna qarrisanno akati giddo ikkanno yannara hunkiishshannosi. Bikku aleenni ikkino hunkii hayperhaydrosiis noosi manchinni fulanno hunkii kayinni aleenni xawinsoommohunni lowo geeshsha luphi

yooho.

* Bikku aleenni ikkino hunkiiti qara qara malaatta rahe rahe burqannoha ikkasi, leellannoha ikkasi, bikku ale ikkinohanna kikki' la shanshannoha ikkanno woyteeti. Bikku aleenni ikkinohu yaachishanno hunkii heera baxxinhunnino lekkate hundaanni, kikki' late, sammotenna albu aana leellannoha ikkiro, bisu qa' mira woy angate hoowinna lekkatenni cophi cophi yaanno hunkii leellanno woyteeti.

* Hayperhaydrosis yaanno su' ma uyanannihu fulanno hunkii bikkunni lowoha ikkanno woyteeti. Togoo qarri ikkadu korkaati nookkiha lamalate giddo mitte hige leellanno. Kuri mannootira bikku ale ikkino hunkii dagoomitte heeshshonsa ceemitanno gede assanno.

Angansa lowo geeshsha hunkiitannohura looso loosano ikko gangalatu basera umonsa boohaarsate qarrantanno. Konni korkaatinno manna keere haadhanno woyte angansa korkaatininna shamizensa hunkuu suude amaddannohura hattono mito mito woyte hunkuunni kalaqamanno fooli hee' rannohura mannu mereero ofollate saalfatanno.

* Togoo qarri noosi manchi rosaminohunni ale hedeweelcho luphi yino hunkee la' anno woyte, hunkuu loososi gufisanno woytenna hashshu hunkii ikkadu korkaati nookkiha lellisiro xagisanonniwa shiqa

noosi. Qiidu hunkii lellinosihu hiikku manchino xagissanno ogeeyyewa hara noosi.

Baxxinhunnino qole akatu; qoonchu shontenna gagasu woy godowu xisso macciishshamme ledotenne dayro wodanu xisso, hakku yaaddote woy wole luphiima xissote malaate ikkara dandaannohura yanna aa dihasiissanno.

* Ayirranno hunkii bisinke iibbille garhadhanno harinsanno amanyootinni

burqanno; baxxinhunni qole goginke lamu daniti hunkuu mujja noosi. Umiti ikrayini muje ikkitanna wolootta qole ipakrayini mujja yaamantanno.

* Ikayini mujja batinyunni bisinke giddo afantanno woyte afiinsa aliidi gogu kifile widooge fa' namanno. Apakrayini mujja kayinni afantannohu batinyunni dananu diwanno gogu kifilla aanaati. Lawishshaho umu qoonchi, kikki' lanna siimu qarqariraati.

Otoottote gobbaanni kalaqantanno godowu gata

Otoottote gobbaanni kalaqantanno godowu gata (Ectopic Pregnancy) roore yanna kalaqantannohu quuphiicho quuphu koshinni otoottote widira massitanno boombe (Fallopian tubes) gidooti.

Konninni ledote otoottote gobbaanni kalaqantanno godowu gata godowu giddo quuphiicho hanqafanno ogorinna otoottote goowi aanano kalaqantara dandiitanno.

Otoottote gobbaanni kalaqantanno godowu gata rahatenni xagisira hoongiro lubbo danote aana tuggara dandiitanno mundeete du' namara iillishshanno.

Xissote reqeecessitano akatubba

- Konni albaanni otoottote gobbaanni kalaqantanno godowu gata
- Infekishiine:- Otoottote boombuwa aana kalaqantanno infekishiine batinyunni sirote bissanni taraabbanno xissuwa korkaatinni daggannote.
- Kalaqamunni otoottote boombe ofoltino gari woy darre gophinanni yanna iillitanno boombete gawajjo.

Xissote malaatta

- Umo xisso hiikku dani malaateno leellisha hooggara dandiitanno; qoleno otoottote giddo noo godowu gata ledotenne gariha ikkara dandaanno. Kunino:-
- 28 barrinni dagganno aganu doyicho la' a hooga

- Unuunu xisso
- Looqqi assanna godowu gata buuxo aana godowu giddo qaaqu noota lellishshanno malaataati.

Aantete kalaqantanno malaatta

- Godowu xisso
- Shota ikkitino mundeete otoottote giddo du' nama
- Godowu quuphiicho sayissanno boombe giddo gatironna, boombe dadhantanno gede assiro luphiima mundeete du' nama xaaddanno daafira meessaneeto hawate geeshsha iillishara dandaanno.
- Aleenni xawinsooni malaatta xaaddanno'ne yannara fayyimate mereersha hara hasiissanno'ne. fayyimate mereershirano otoottote gobbaanni godowu gata daafira buuxate mundeetenna Altirasawundete buuxo assi' nanni gede amaallanni.

Kokkete xisso maati?

Kokkete xisso vayresetenni woy bakteriyunni hattono infekishiinet korkaatinni kalaqantannota ikkitanna; tini vayresenna bakteriyubba afuunna sanote widoonni e' atennino kokkete xisso iillishshanno.

Ganshu xisso amaddannonke yannara kuu-santanno aakko kokkenke widira dirratenni kokkete xisso kalaqqanno.

Malaatta

- Kokkete kurkura
- Egemmate qarrama
- Iibbabbo
- Buusano
- Umu damuume
- Sagalet hasatto aja
- Daafuru macciishshamme macciishama
- Qiijjajjisha
- Maccatenna goowu qooxeessira xisso macciishama
- Looqqi assa
- Tushshiisha
- Busha afuu fooli
- Huurote soorrana
- Afoo fa' nate qarrama heedhara dandiitanno.

Vayresete korkaatinni daggannota kokkete xisso bisinke noosi xisso gargadhate dhukinni hoo' lannoha ikkana xagicho adha dihasiissanno.

Bakteriyu korkaatinni kalaqantannota kokkete xisso xagisote uurrinsha haratenni bakteriya huntanno xagga (Antibiotics) adha hasiissanno.

Xissote akata ga' labbisate assa noonkerichi

- ➔ Ikkado fooliishsho assira
- ➔ Ibbino coye aga:- shae, ado, muuqe..
- ➔ Shaqqido sagalla saga' la:- Waco, sherko..
- ➔ Gammuutino wayinni maxinetenninna jaanjiweelunni lulluqata
- ➔ Xisso ga' labbiisanno xagga adha kaa' litanno.

Bakkalcho spoorte

Waaliootu Godo`litanno Istaadiyeeme Hoogatenni Qara Irkisaano Hoogino

Abrahaam Saamuel

Itophiyu Gobboomu Gaamo (Waaliootu) jawa irkisaancho ikke noohu Waaliyu Biiri uurrinsha sa`u haammata dirra Gobboomu gaamo babbaxitino doogonni irkisanni keeshshino. Xa kayinni Waaliyu Biiri Waaliootu ledo noosiha 56 miliyoone birra irkote sumimme uurrinota egensiisino.

Waaliootu Itophiyu Gobboomu Gaamo qara irkisaancho ikke 12/2011 M.D shoolu dirra keeshshannoha sheemaate Itophiyu Lekkate Kowaase Federeshiine ledo haaroosinoti qaanganniha ikkana, "Sheematu sumimme kaiminni horo diafi`roommo" yee sheemaata uurrinsha`ra noota kullinkunni gale hosino. Uurrinsha sheemaata uurrinsha balaxxe Federeshiine qorophiishshu sokka borreesse sase agana uyonka.

Albi yannara uurrinsha e`ino sheemaate Itophiyu Gobboomu Gaamo xawisi`ranna irkisaanote albaanni assitanno Afirikunna Kalqete heewo aana laalchosi egensiisanno gede ikkana; baatooshsheno shoolu diri giddo bocu boci dirinni gumulara 56 miliyoone aana. Ikkollana, Waaliyu Biiri irkote sumimme ei yannanni kaayise, Afiriku Lekkate Kowaase Konfidireshiine (KAF) Itophiyaho nooti istaadiyeeme kalqoomunnihanna KAF bikkaasinchu woy safaraancho diwonshitanoo yee hoolino. Konninni, Gobboomu Gaamo xawisera harissanno godole wole gobba xawira

Federeshiine Istaadiyemete hoongi qarrinni jawa waaga baattanni noota Pirezidaantichi Isayaasi Jirihu coy`rino.

harissanno gede gumulo saayinsoonniti qaangannite.

Hayinikaani yinanni laalcho ikkinoha Waaliyu Biiri Gutu Maabari, Gobboomu gaamo duucha yannara gobbansanni fulte wole gobbara darante godo`litanni noo korqaatinni anera laalchu horaameessi`ya gobbate giddo nooreeti. Gobboomu Gaamo qolte gobbate gido godo`litunkunni dirra kiirantino yaatenni sumimmese diiginota sai barruware Afiriku Gambooshshu Harira harinsooni Federeshiine 15ki uurrinshu xaphoomu songo aana xawinsooni. Kunino, duucha yannara Federeshiine istadiyemete

hooginni waaga baattanni noota leellishanno yee Federeshiine Pirezidaantichi Kalaa Isayaasi Jirihu coy`rino.

Xaphoomu songo aana 2015 M.D loosu gumulshi ripoorte shiqqinoha ikkana, Itophiyu Lekkate Kowaase Federeshiine sai diro Gobboomu Gaamora 106 miliyoone birra ale fulu assinota egensiisino. Federeshiine hundaseenni lamunku ko`tee Waaliootahonna Luusuura calla ikkikkinni insara woroonni noo lophitanni noo gaamo massagaano; gashshanno. Tini gaamo babbaxitino heewora noonsa beeqqora woxu fulu assanno. Konni ledo amadame noohunni Federeshiine xaphoomu songora shiqqishshino diru womaashu fulu ripoorte gaamote fulino woxe leellishino. Konnira, deerrasi agadhitino istaadiyeeme hoogginohura gobbate giddo gaamo darawo gaamo lede godo`litannokki gede hoollooni labballu gaamora 66 miliyoone ale woxu fulu assinoooni. Seenu Gobboomu gaamoranna hundaseenni noo babbaxitino wedellu gaamora 40 miliyoone ali birra fulu assinooonita qummeessinoooni.

Shiqqino Federeshiine Diru womaashshu fulu ripoorte kaiminni Federeshiine balaxxe eo afidhanno doogo giddo mitu istaadiyeemetenni gamba assinanni woxe ikkana; sai diro kayinni mitte eono gamba assinooonikkita qummeessino. Kunino, Federeshiine istaadiyeeme lainohunni baxxinhunni labballu Gobboomu gaamo

korqaatinni jawa woxu fulora reqecci yitnota xawisino.

Federeshiine Pirezidaantichi Kalaa Isayaasi konni ledo amadame FIF na KAF safarancho wonshitanoo istaadiyeeme gobbate hoogatenni lekkate kowaase latishshira hosa noo woxi godole gobbata assinanni harinshoranna labbanno fulora calla hossanni noohura, Mootimma tenne hajo illachiishshe qola noo yee xa`mino.

Gobboomu Gaamo godole gobbatera harisa hoogatenni qara irkisaancho ikkino Waaliyu Biiri ledo noosi sumimme uura konne leellishannoha ikkana, fulu ajishate hattono ispoonsere wirro qolate deerrase agadhitino xawu istaadiyeeme gobbate giddo heera nooseta caakkeessino.

Gobboomu Gaamo sae, Federeshiine lophitanni noo wedellinna sennu lekkate kowaase latishshi aana illachiishshe loossanni noota qummeessino. Songote shiqqinoti diru ripoorte kilawete fajjo (layisensete) hajo, lophitanni noo wedelli heewo, babbaxitino gobbuwa federeshiine ledo assinoooni sumimme, Itophiyu Rophilu doogo Gobboomu Gaamora assitannota woxu kaa`lo, sagalenna hoteellate hajo, Seenu Gobboomu Gaamo qajeelshaanchi gobbara ha`re "A" laysense qajeelsha qajeelanno gede assanna hattono woloota hajono shiqqeenna hasaawa assinoooni. Songote miilla shiqqino ripoorte aana hasaaa assitu gedensaanni huurotenni kaajjishshino.

Boohaarsha

Ayee harunsino?

Abbech Maatewoos

xa hee`noommo sani maala`lissanno coyibba leellisha hanafino. Maala`lissanno dhagge, yinanna macciishshinooommo halaali, danchanna busha hajubba baala techo maccankeranna illenkera muxxe dikkitino. Duuchunku coy ninkewa rahe iillanno. Kunino tekinooolojete lophonni ikkinota dimaanxanni.

Yannate qajeellera galatu galosena; techo hiittenne kalqerano "qorri" yaanno coye baala macciishshikkinni galanno manchi dino yiniro kapho dikkanno. Keerunna olu, ispoortenna boohaarshu, sinimunna sirbu, danonna hude, qarrunna hagiiru baalunkura leellanno, macciishshamanno. Techo geeshsha tenne tekinoooloje widoonni macciishshinumokkinni sa`inonke duduwi dino yaa dandiinanni.

Kalqete ikkito ninkera iillishshanno tekinooolojete anguwa mereerinni batinye kiiranna kula dandiinanni. Hundinni kayisse xaa geeshsha ninke ledo noota televizhiinet, gaazeexunna raadoonete finco lede wolootanno shotu garinni dihanbanni.

Techo mashalaqqe yannantenninna rahotenni maccankera iillishshannoti haammattino. Togo ikkasi babbaxitino hajo daafira wosinchonna allaggicho ikkineemmokki gede assanonkehura diginbanni. Mashalaqqe iillishshannonke bissa hajo lainohunni qole mite lame yine kayinseemmo coyi hee`rara dandaanno.

Tenne aana mashalaqqete daninna bue noo gedeeni heedheenna la``atenna macciishshate doodhineemmotu bada busullete. Wole widoonnino qole egenno ikkitinota kula hasiisanno. Harinshonke

taxxi assine togoonni hedanke kaa`litannonke ikkinnina digawajjitanonke.

Doorshu hajo kayinseemmo woyte illacha uyine harunsineemmo mashalaqqete buichubba daafira hasaawa hasiisannoha lawannoe. Xaa yanna Feesbuuketenni, tiktooketenninna yutuubetenni baru barrunni iillitanno mashalaqqubba haammattino. Tini mashalaqqe fototenninna huurotenni dukkisante shiqqannohura shotu garinni illenna macca goshooshansa digattanno.

Halaalaancho mashalaqqe dagate maccara iillishshanno bissa haammattunte gede kaphonna nookkire dagate tuqisanno xaadooshshuwa batinyete; harunsaanonsano batidhanni daggino. Maala`lisanno coy kayinni maati lawi`ne... insa fincitanno duduwo adhite kuni coy addahonso kaphoho yitannota buuxukkinni ammante wolehono iillishshannote. Kuni rosichi horontanni digaraho.

Togooti tuqu xaadi harunsaano sa`ino mashalaqqe garunni buuxate rosichi noonsaha dilawanno. Hajo mannu qalbe adhitinnota affuro insano ledamatenni kiiri haammachishshanno.

Tuqu xaadi horonshinni mitte hajo baxa, banxoonnita wolootahono iillishshanna meessi qooli aana wirro xalla rosantinote. Mitu manchi tenne baala doogo sa`annohu korqaatiweello dikkinno. Sa`ino sokka, foto, woy sirbu hattono faarso baxxino garinni wodanasi kissino yaate.

Togo ikka hoogeemmo umisinni sae wolootu isi la``inore la`anno gede, huwatnota huwattanno gede dihasi`rannokanni. Togo yaa kayinni tuqu xaado horonsidhannori baalu assitannote yaa dikkinno. Mitu

mitu xallinoonni hajo huwattukkinni jaallansa layke, komentenna sheere assitinhura calla assitanno.

Tuqu xaadi araaddo giddo afantanno mannootti fultanno mashalaqqe horonna gawajjo daafira garunni dihuwattanno. Anga ganniwa baala insano anga gantanno; badheenni noo halaali maatiro affinoha dilawannoe. Batinyu mitte mashalaqqe sayisanno woyte ikkadu korqaati noonsa. Ayera, mayranna hiitoooni sayinso yitannota egentino. Insa harunsittanori kayinni shiqqinonsa hajo baxatenna tuqisate gobbaanni wolu illachi hee`ra hoogansara dandaanno.

Tuqu xaado horonsi`neemmo woyte jawa qoropho assa hasiisannonke. Hayisso calla la``e bale einoo booti gede heeshshonke aana ayirritanno so`ro loosa dinonke. Albaanni fultino egennaamma aye woytenno insa garaho; afinsanni so`ro difultanno. Aye woyte

kuni manni sayisanno sokka, woy borro garaho yite adhitanno; gudde nafa dinabbabanno.

Addintanni tuqu xaado danchummate loosira hosiinsiro bunshe dinosi. Bero tekinooolojete doogonni xeerti`ne keeshshinooommo; techo kayinni mitte furchonni mashalaqqe afi`ranke "hashshu ballo" yiisissannote. Togo yaa kayinni macciishshinooommo baala ammanno yaa dikkitino. Konni daafira adhineemmo mashalaqqe lainohunni wodanchanna xeertise heda hasiisannonke. Aye harunsineemmo,banxeemmoronna tuqinseemmo bande afa hasiisanno. Borreessinoonniri gobba diigannoha,gaance kalaqannohanna kapho ikkinota bande huwata kayinni borreessaanotewiinni agarantannote. Nabbawaano kaiyinni gobatenna dagate horonna egenno uyitanno borronna misile ikkituri ikkinninna shokkashsho hedo baxanna tareessa dihasiisanno.